

державного університету. Серія «Психологічні науки». - 2018. - №4. - С 277-281. 3. Скрипник Т. В. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом / Тетяна Вікторівна Скрипник. // Особлива дитина: навчання і виховання. - 2016. - №4. - С 24-31.

Варіна Г.Є.

*старший викладач кафедри психології
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького*

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПСИХОЛОГА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Специфіка роботи практичного психолога, система методів, які він застосовує в процесі вирішення професійних завдань, вимагають високого рівня його особистісного розвитку, зокрема особистісних якостей, які є важливим інструментом його професійної діяльності, та передбачає постійне пізнання ним самого себе, позитивну Я-концепцію й самоставлення, психокорекцію власних проблем, формування професійної стійкості. Ефективність процесів професійного становлення та адаптації до практичної професійної діяльності психологів-початківців визначається багатьма чинниками, серед яких найсуттєвішими можна вважати такі [3]:

- відповідність змісту й форм підготовки характеру майбутньої професійної діяльності;
- володіння необхідною сумою знань, базовими вміннями і навичками індивідуальної та групової роботи з різними категоріями клієнтів, наявність власного бачення і власного стилю роботи з клієнтами;
- здатність до саморозвитку й самовдосконалення в умовах виконання професійної діяльності;
- можливість постійного професійного спілкування, одержання професійної допомоги й підтримки;
- наявність умов для періодичного поповнення фахових знань, розвитку і вдосконалення професійних умінь та навичок;
- опрацьованість найсуттєвіших особистісних проблем психолога-практика
- сформована професійна стійкість - властивість особистості, в якій виявляється інтенсивність, дієвість і стійкість професійної спрямованості. Професійна стійкість характеризується злиттям працівника зі своєю професією, коли професійна діяльність стала його трудовою домінантою (К.К. Платонов).

У психологічній літературі наводяться ознаки сформованої професійної стійкості особистості. А.І. Алексєєв, В.І. Барко, Л.І. Божович, Ф.Є. Василюк, О.І. Воронов, К.М. Гуревич, О.Ф. Долженков, А.М. Карпукіна, М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк до них відносять: адекватну оцінку наявних енергетичних ресурсів і вміння їх раціонально використовувати й мобілізувати в професійних екстремальних ситуаціях; оптимальний мотиваційний комплекс із гармонічною комбінацією внутрішніх і зовнішніх мотивів; здатність до оцінки можливих екстремальних ситуацій вироблення відповідних стратегій поведінки; здатність до емоційно-вольової регуляції в стресогенних і екстремальних умовах [4]. Під стійкістю мається на азі здатність протистояти труднощам, зберігати віру в ситуаціях фрустрації

і постійний (досить високий) рівень настрою. За характеристикою К.М.Левітана, вона включає здатність витримувати надмірне збудження і емоційну напругу, що виникає під впливом стресорів, а також здатність зберігати без перешкод для діяльності високий рівень активації [2].

Професійна стійкість виявляється подвійно. З одного боку, як здатність людини зберігати свої особистісні позиції і протистояти впливу, що суперечить її особистісним настановам. З іншого, - як здатність реалізовувати свої особистісні позиції шляхом зміни обставин і регулювання власної поведінки [2]. Професійну стійкість особистості можна розглядати як складну якість особистості, синтез окремих якостей і здібностей. Професійну стійкість підтримують внутрішні (особистісні) ресурси і зовнішні (міжособистісні, соціальна підтримка, умови праці). У зарубіжній психології особистісним чинникам стійкості приділяють менше уваги, пильніше розглядаючи тільки декілька головних, пов'язаних із функціонуванням особистості в соціальному середовищі. Так, Б. Бернард виокремлює чотири головні особистісні чинники стійкості [1]: соціальну компетентність (до якої належать чуйність, комунікабельність, емпатичність, доброзичливість, співчуття, альтруїзм і здатність пробачати); здатність до вирішення проблем (здібності до планування, гнучкість, винахідливість, критичне мислення, інсайтне мислення); автономію (яка включає позитивну ідентичність, інтернальний локус контролю, ініціативність, самоефективність, майстерність, адаптивну дистанційованість від інших, опірність, самосвідомість і почуття гумору); усвідомлення мети і майбутнього (до якого належить мета-вказівка, орієнтація на успіх, мотивація досягнення, навчальна спрямованість, постійність, оптимізм, віра у світле майбутнє, почуття послідовності, духовність, сенс життя, креативність, розвинена уява). Підсумовуючи різноманітні підходи щодо визначення поняття «професійна стійкість», можна визначити це поняття як «динаміку стійких станів людини як системи, при яких вона здатна з певною ймовірністю ідентифікувати і блокувати зовнішні і внутрішні негативні впливи в процесі професійної діяльності».

Література: 1. Bernard B. Fostering Resiliency in Kids: Protective Factors in the Family, School and Community / B. Bernard. - Minneapolis : University of Minnesota, 1991. - 22 p. 2. Варіна Г.Б. Пропріум професійної стійкості майбутнього практичного психолога /Г.Б. Варіна// Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського «Наука і освіта» / Серія «Психологія» - 7/СХХVI, Одеса, 2015. - С 9-15(Web of Science Core Collection). 3. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія / О. М. Кокун. - К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. - 200 с 4. Пеньков В. Е. Профессионально-личностная устойчивость будущего учителя / В. Е. Пеньков. - Изд-во Белгородского государственного университета, 1998. - 115 с.